

Meget er imidlertid alt gjort for denne Del af Retslægevidenskaben, og det vil allerede nu være vanskeligt for en Giftblander aldeles at tilhulle det Slør, der skjuler en mistænkt Forgiftning.

Forste Afdeling.

Om Forgiftning i Almindelighed.

Forste Kapitel.

Toxikologiens Historie.

Den er i Almindelighed paa det Nøjeste knyttet til Medicinens, Kemiens og Pharmaciens, thi kun ved disse Videnskabsgrenes Studium lærte man efterhaanden Giftenes og deres Virkninger paa den dyriske Organisme, ligesom og Modgiftenes nøjere at kjende. Kundskaben til nogle enkelte Gifte er ligesaa gammel som vore første Efterretninger om Menneskeslægten og tilfældige og tilføjtede Forgiftninger foresaldt alt i de første Tider. Det „prøvende eller ædende Glødvand,“ som Præsterne betjente sig af, for at opdage de Konger, der havde begaaet Egetestabsbrud, og efter hvis Rydelse Underlivet opsvulmede, var maaske en mineralisk Gift, og Hecate, Mattens Datter, gjaldt især for Opdagerinden af giftige Rodder og for meget erfaren i skadelige og dødbringende Midler. Den enfoldige og

dyrtreffe Maasse tilstrey onde Magter Oprindelsen til disse Stoffer; men de faa mere Erfarne vidste snart at benytte dem i forbryderiske Djemed. De vilde og halv-vilde Folkeslag i Asien og America brugte allerede Gifte og især flere forskjellige Plantegifte til at forgifte deres Vaaben med og saaledes med Sikkerhed at kunne dræbe deres Fjender, og endnu i vore Dage finder det samme Sted blandt flere vilde Nationer. I Ostindien bruger man og endnu Vaabengiften til Henrettelser og de vilde Amerikanere anvende den baade mod deres Fjender og paa Jagten mod Dyr. Om det imidlertid er de samme Planter, der nu bruges til Pilegifte som før, kan der opkastes Tvivl om. I nogle enkelte Stater blev siden Død ved Gift anvendt som en Straf; saaledes havde Athenienserne en Giftdrik til Straf for Forbrydere, der bestod af Skarnstydte og som var den, Socrates maatte drikke. Den brugtes især til gamle Folk. Man holdt ogsaa Selvforgiftning ligesom alle Selvmord for tilladt, naar det godtgjordes, at man var sig og Staten til Byrde, og Mange bare derfor, for at kunne vælge en frivillig og let Død, Gift hos sig, eller gjenste den meget hemmeligt. Saaledes havde Hanibal altid Gift hos sig og dræbte sig ogsaa tilsidst dermed; de persiske Konger besadde en Gift, hvorved de uden Smerte kunde forstafte sig Døden o. s. v. Først Christendommen viste det Forbryderiske deri. Snart blev og Forgiftning af Ondskab almindelig, og dette i saameget des større

Grad som der ingen Love gaves derimod. Man ind-
 strænkede sig derved imidlertid snart ikke mere til
 Plantegiftene, men lærte ogsaa snart at tilberede dy-
 riske og mineralske Gifte. Alt hos de gamle Grækere
 begyndte Giftnord at gribe om sig; en langsom Gift,
 tilberedet især af Alconit, skal af dem ofte være bleven
 anvendt. Dog syntes Forgiftningskunsten især at have
 naaet en høj Grad hos Romerne og Perserne. De
 Gamle tale ogsaa ofte om Gifte, der dels bleve bi-
 bragte paa en ubemærkelig Maade, og dels virkede
 meget langsomt hentærende. Heller ikke i Dydagelsen
 af Giftblandere og Forgiftningsmidlerne synes de at
 have været uerfarne og de lagde i saa Henseende især stor
 Vægt paa Forsøg med Gifte paa Mennesker og Dyr.
 De hyppige Forgiftninger og den Omstændighed, at
 Lægerne begyndte at bruge Gifte mod Sygdomme, le-
 dede til Forsøg med Gifte og Modgifte. Begge Dele
 anstilledes først hos Forbrydere. Saaledes lod i den
 161 Olympiade Kong Atalus Philometor giftige
 Planter dyrke i sin Have, for dermed at anstille For-
 søg og at finde virksomme Modgifte. Især søgte
 Mithridates Eupator, Konge i Pontus, at ud-
 forske Virksomheden af forskellige Gifte ved Forsøg
 paa Forbrydere, ja! han tog endog selv, af Frygt for
 engang at vorde forgivet, dagligen Gifte og Modgifte
 for at hærde sig. Der blev paa denne Maade af
 ham opdaget en saakaldet almindelig Modgift; Mi-
 thridat eller Electuarium Mithridatis, der endog
 har naaet til vore Tider, men, da den bestod af en Sam-

menblanding af en Mængde aromatistfe, bittere og harpiragtige Plantestoffer, vel kun har virket som et stærkt incitans mod enkelte narkotiske Plantegifte. Meget bevandret i Tilberedelsen af, eller idetmindste bekendt med Gifte synes og Cleopatra at have været.

Naar altsaa Konger foregik med et saadant Exempel, kan man ikke undre sig over, at Lægerne ligeledes isvrigen bestæftigede sig med Undersøgelsen af Gifte og Modgifte. Saaledes har Erasistratus, Apollonius, Zeno, Cleophrant, Nicodemus, Zopyrus o. Fl. efter Galen gjort sig berømte ved toxicologiske Undersøgelser og Skrifter et Par Aarhundreder før vor Tidsregning. Alle disse Lægers Skrifter ere imidlertid alle gaaede tabte; kun af Nicander fra Kolophon i Jonien, der levede i den 61de Olympiade, have vi endnu treende fuldstændige Bøger paa Vers, af hvilke det ene fører Titelen: *De phana* og handler om Gistene, deres Virkninger paa den menneskelige Organisme og om Midlerne derimod, det andet, betitlet: *alexiphanax* om Modgiftene. Vi finde deri dog kun de paa Nikanders Tid bekjendte Gifte omtalte og tillige en Mængde Fabelagtigt. Af disse og andre Bøger vide vi, at blandt Gistene paa den Tid vare af Dyreriget Slangegiften og spanske Fluier, af Planteriget Opium, hyoseyamus, Skarntøde, Aconit, helleborus, og af Mineralriget især Blyhvidt, Solberglod, Kobber og Kobbervitriol bekjendte. Ogsaa Arsenik, idetmindste Auripigment, kjendtes af Grækerne.

Da Sædernes Fordærvelse naaede den højeste Grad i Italien mod Enden af det romerske Herredømme, blev ogsaa Giftblanderi der især almindelig og drevs næsten offentlig. Under Konsulerne Valer. Flaccus og M. Ch. Marcellus røvede et Selskab af fornemme Damer en stor Mængde Giftmord, som en Slavinde tilfældt forraadte. Da de for Ketten nægtede Alt og udgave deres Tilberedelser for Lægemidler, bleve 20 af dem nødte til selv at tage noget af disse og døde Alle deraf. Sejan forgav ogsaa saaledes Drusus, Agrippina Claudius, Nero Britannicus, en Søn af Agrippina. Begge de Sidstnævnte døde af en Gift, tilberedt af Giftblandersten Locusta. Paa samme Tid straffedes derfor Straffene for Forgiftning og stræbte de romerske Læger at finde Modgifte; blandt disse især Antimachus, Charicles, Melito, Philocles, Celsus, Scribonius, Andromachus o. fl. Deres saakaldte Antidota gik imidlertid mere ud paa at være universelle mod alle Slags Gifte og bestode af ligesaa mangfoldige og urimelige Sammenblandinger som Theriaca Mitridatis; vi have jo ogsaa endnu fra den Tid Theriaca Andromachi. — I den mørke Middelalder udvidedes de toxforgiftende Kundskaber naturligtvis ikke synderligen, endsskjønt Giftapparatet betydeligen forøgedes ved flere Metalpræparater, som de arabiske Alkymister lærte at fremstille. Giftmord aabenbarede sig vel mindre hyppigt end forhen blandt Romerne, men det udbredte

fig bestomere; der foresaldt fra Tid til Tid Forgiftninger i Danmark, Sverrig, Spanien, Frankrig, England, Tydskland, Tyrkiet, og Historien nævner os Konger, Kejsere og Paver, hvilke man stræbte at rydde afvejen ved Gift. Dette berettes blandt andre om Christopher d. 1ste af Danmark og Keiser Henrik d. 7de og Forgiftningerne skulle være flete paa de mest forskjelligte Maader.

Hovedsædet for Giftblanderi forblev imidlertid fædse Italien. Næsten enhver Provinds der havde sin særegne Gift og man fortæller der om saa farlige Gifte, at 1 Gran deraf skal have været tilstrækkeligt til at dræbe 10 Menneſter i mindre end et Dvarter, og at Blomster, Papir, Handsker o. desl. saaledes svangredes med Gifte, at de vare istand til at dræbe ved den blotte Uddunstning (?) Endnu i den første Halvdel af det 18de Aarhundrede brugtes i Italien en Gift, bergttet under Navnet: *aqua toffana*. Den har dette Navn af en Giftblanderſte, der hed Toffa, Toffania eller Toffana og først opholdt sig i Palermo, siden i Neapel. Den snue Kvinde vidste at give Giften et religiøst Anstrøg, kaldte den „Manna fra St. Nicolaus i Bari“ og forsendte den med denne Helgens Billede. Der herskede nemlig dengang den Tro, at der fra St. Nicolaus's Grav i Bari flød en vidunderlig Olie, der hjalp mod alleſlags Sygdomme. Hun forstod paa denne Maade i lang Tid at undgaar Lovens Arm. Flasken, hvori Giften gjemtes, var som en Tærning og for at faae Giften ud af Flasken, maatte

man afbrætte den nederste Spids. Da Øvrighederne i 1709 erføre om dette Giftblanderi, blev Toffana eftersøgt, men hun tog sin Tilflugt i et Kloster, hvor hun og fandt Beskyttelse. Imidlertid faldt hun dog senere i Retsfærdighedens Hænder og blev, efterat hun ved Pinebænken var bleven bragt til Tilstaaelse, qvalt i Neapel i 1709 under Karl den 6te. Hun angav paa Pinebænken en Mængde, som havde beskyttet hende og taget Del i hendes Forbrydelser, og derfor ogsaa maatte dele Straffen med hende. Med denne Gift, der og benævnedes *Acquetta di Napoli*, *A. di Perugia*, *Acquetta*, *Aqua della Toffa*, skulde i Italien uendelig mange Menneſker være blevene dræbte. Dens Sammensætning er os endnu ubekjendt; rimeligvis tilberedtes den paa forskjellig Maade; een Art skal have indeholdt Arsenik, en anden spanske Fluor, en tredje Blysalter. Giftblanderi var paa den Tid bleven saa almindelig, at der gaves et Selskab af unge gifte Damer i Rom, der under Præsidium af en Spaaqvinde, *Hieronyma Spara* dreve denne Kunst i det Store, og dræbte deres Mænd, saasnart de bleve dem besværlige. Det hele Selskab blev fængslet, overbevist og straffet med Pinebænken. *Spara* blev hængt, Nogle bleve pidskede og Andre forviste. Tvende andre Gifte, *Eau mirable de Brinvilliers* og *Aqua del Petesino* synes kun lidet eller slet ikke at have været forskjellige fra *Aqua toffana*. Den første har sit Navn af en Md. *Brinvilliers* i Paris, der under Ludvig d. 14des Regjering havde lært Giften af hen-

des Gifter, en Officier ved Navn Godin de St. Croix, der atter medens han sad i Bastillen havde lært den af en Italiæner: Crili. For at forsøge Giften, blev hun en Soeur de Charité og blandede Giften med Medikamenter til de Syge paa Hospita-lerne. Hun forgav dernæst sin Fader og Broder og derpaa en Mængde andre Menneſter. 1676 blev hun opdaget og halsbugget. Hendes Medſtyldige, la Vigoureux og la Voisin bleve strax efter levende brændte, fordi de i Forbindelse med en Præst havde drevet Handel med et Pulver, poudre de succession, der virkede som en langſom Gift og hvis Bestanddele angives forſkjelligene. Nogle paastaae, det bestod af Bly og Bismuth, Andre blot af Bly.

Endſkjøndt Antallet af Skrifterne om Giftenes ſtedſe blev ſtørre, ſaa vandt dog Vidensſtaben kun lidet derved og egenligen kun i therapeutiſt Henseende; forſt mod Enden af det 16de, og end mere i 17de Aarhundrede bearbejdedes Statslægevidensſtaben bedre og dermed ogſaa Giftlæren. Kemiens Fremſkridt gav og ſit Lys til Giftenes og de phyſiologiſke Forſøg, der allerede i det 16de Aarhundrede anſtilledeſ med de forſkjellige Gifte paa Menneſter og Dyr, gjorde os mere beſkjendte med deres Virkemaade og deres Modgifte. Iſær fortjener Conrad Geſner at nævnes, der i det 16de Aarhundrede gjorde ſig berømt ved mange Forſøg med Gifte paa Hunde og paa ſig ſelv. Ogſaa Braſſavola og Fallopius anſtillede paa den Tid toxiologiſke Forſøg paa Forbrydere. Men

det er især fra Begyndelsen af det 19de Aarhundrede at et stort Lys oplyndt over denne Del af Videnskaben. Fremfor Alt fortjene Hillefeld, Fontana, Dölz, Augustin, Welper, Herisaut, Vostock, Brodie, Jäger, Emmert, Magendie, Orfila, Smelin blandt flere at nævnes. De fleste og lærerigste Forsøg, især paa Hunde, har i den nyere Tid Orfila i Paris anstillet; han anvendte flere Aar og opoffrede flere hundrede Hunde paa Udforskningen af en Mængde Giftes og Modgiftes Virkemaade.

Den nyere Literatur har nu flere fortrinlige Værker at fremvise, og blandt disse bør isærdeleshed her nævnes Buchners Toxicologie (2te Auflage, Nürnberg 1827), den toxicologiske Afdeling i Orfilas *Leçons de Medecine legale*, (2me edit. Paris 1828), Marx's *Die Lehre v. d. Giften in medicinischer, gerichtlicher u. polizeilicher Hinsicht*. Göttingen 1ste u. 2te Abth. 1827, Christisons *Treatise on poisons in relation to medical jurisprudence, physiology and the practice of physic*. Edinb. 1829 (to senere Udgaver ere udfomne, den sidste i 1837 og Værket er ligeledes oversat paa Tydsk) og Ryhns *Praktische Anweisung die in gerichtlichen Fällen vorkommenden chemischen Untersuchungen anzustellen*. Leipzig 1829.